

GTK

Tips för stenintresserade

Satu Hietala, GTK

En bra hobby

Sökande och samlande av sten är en utmärkt hobby ute i naturen och passar alla oavsett ålder. Det går bra att bekanta sig med stenar i samband med utflykter och andra friluftaktiviteter. Stenar och geologiska formationer i naturen är utmärkta teman för exkursioner för både vuxna och skol elever.

Värdefull information

Du kan skicka in stenprover som du har frågor om till folkprovsbyrån vid Geologiska forskningscentralen, oberoende av om det handlar om malmer, industrimineraler, naturstenar, ädelstenar eller smyckestenar. Du kan också skicka in prover som du tror är meteoriter.

Det kostar inget att skicka in och låta undersöka prover. Varje år sänds det tusentals prover från olika håll i landet. Alla prover undersöks, och de som skickat in proven får resultaten per post. Fyndplatserna för de intressantaste proverna undersöks tillsammans med dem som hittat proven.

Proverna från allmänheten ger Geologiska forskningscentralen värdefull geologisk information samtidigt som den ökar kunskaperna om stenar och mineraler för dem som skickat in prover. Proverna hjälper också vid letandet efter råvaruresurser, vilket är viktigt för samhället. I bästa fall kan proverna t.o.m. leda till att nya arbeten skapas på orten.

De bästa belönas

Geologiska forskningscentralen delar varje år ut penning- och sakpriser till dem som skickat in de bästa stenproverna. Dessutom arrangeras det regionala stentävlingar med egna priser.

Det lönar sig att skicka in prover!

Folkprovsverksamhet

Geologiska forskningscentralens folkprovsverksamhet har långa anor. Verksamheten började redan på 1700-talet. Inskickade stenprover har lett till upptäckten av flera intressanta fyndigheter av malm och värdefulla stenslag samt till grundandet av gruvor. Bland proven finns också sällsynta fynd som meteoriter och mammutrester.

Anvisningar för stensökning

Planera din exkursion

Planera exkursionen noggrant. Grundkartor och geologiska kartor ger dig en uppfattning om området du söker på. Det är också lätt att märka ut stenblocken och platserna där proverna tagits på en karta så att du lätt hittar tillbaka till platsen om proverna leder till ett fältbesök.

Bra sökplatser är t.ex. grustag, nya avverkings-, diknings- eller vägområden och andra platser där markytan redan har bearbetats så att man kommer åt stenarna och berget.

Glöm inte stadsmiljön när du söker efter sten. På schaktningsplatser går det att hitta många intressanta mineraler och stenslag, men kom ihåg att be om lov innan du går in på området. Också i huvudstadsregionen har det hittats många intressanta smyckestenar och mineraler.

Det lönar sig att iaktta goda seder och planera rutten så att du inte rör dig i närheten av gårdsområden. Det är tillåtet att söka efter prover samt att plocka små mängder prover och lösa stenar eller ta loss ett knytnävsstort stycke från berget. Rätten att ta stenprover baserar sig på allemansrätten och gruvlagen (7 §). Om du är osäker på var du får röra dig är det bäst att be om lov av markägaren.

Mer information om gruvlagen, malmletning och gruvor finns på webbplatsen för Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes): www.tukes.fi/sv/tjanstomraden/gruvor/.

Identifiering av stenar och mineraler

Tvätta stenarna som du har plockat och låt dem torka något, sedan är det relativt enkelt att identifiera stenar och mineraler.

Identifieringen blir lättare om du bekantar dig med mineralers egenskaper (förekomst och utseende, kristallform, färg, hårdhet, streckfärg, glans och magnetism). Anvisningar för identifiering finns bl.a. i Stenguide för utfärder, som getts ut av Geologiska forskningscentralen, www.gtk.fi/stenguide.

Enkla hjälpmedel för identifiering av stenar är stålspik, magnet, lupp eller förstoringsglas, samt en gammal porslinsäck eller annan oglaserad porslinsbit. Stenslagen kan identifieras genom deras struktur (t.ex. skiffriga, strimmiga, jämnkorniga) och mineralsammansättning.

Bra att ha med på en stenexkursion

Det behövs ingen dyr utrustning för att söka efter sten. Till basutrustningen hör:

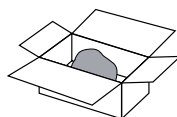
- en malmhammare för att slå sönder stenar med samt handskar och skyddsglasögon mot stenskärvor
- förstoringsglas eller lupp för närmare granskning av mineraler
- GPS eller kompass och en karta över det område som du vill utforska
- ryggsäck för matsäck och prover.

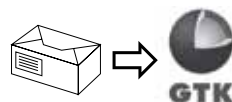
Jari Nenonen, GTK

Skicka in dina stenprover för undersökning

1. Ta ett representativt högst knytnävsstort prov av intressanta stenar eller berg.
2. Märk ut fyndplatsen på en karta och också i terrängen med t.ex. en käpp eller ett band, så att den är lätt att hitta vid eventuella fortsatta undersökningar.
3. Packa provet eller proverna i ett stadigt paket. Om du skickar flera prover ska du numrera dem så att proverna och fyndplatserna inte förväxlas med varandra. Använd löpande numrering om du skickar flera prover under året.
4. Bifoga ett följebrev med avsändarens namn, adress och eventuella telefonnummer och den exakta fyndplatsen för varje prov. Ange också om provet är från berg eller om det handlar om en lös sten. Meddela också om du vill ha provet tillbaka.
5. Skicka paketet till Geologiska forskningscentralens folkprovsbyrå i Kuopio. Posten fraktar prover på under 2 kg gratis.

max. 2 kg!

Länkar

Mer information om stenar som hobby samt Stenguide för utfärder (på finska och svenska):

se.gtk.fi/geologi/stenar_som_hobby/

Geologiska kartor:

www.geo.fi

En mångsidig utflyktskarta om geologi och natursevärdheter:

se.gtk.fi/geologi/utflykter/

Fakta om geologi (på finska):

www.geologia.fi

Skicka provet till adressen

Geologiska forskningscentralen

Folkprovsbyrån

Tillstånd 5003687

00003 Svartsförsändelse

Kontaktuppgifter

E-postadress: kansannaytetoimisto@gtk.fi

Tfn 029 503 3527

Du kan skicka oss bilder på stenar och frågor som berör geologi per e-post. Vi finns också på Facebook.

Följebrev för stenprover

Fyll i kontaktuppgifterna på omstående sida och skicka följebrevet med provet.

Det är gratis att skicka in provet.

Geologiska forskningscentralen belönar varje år dem som skickat in de bästa folkproverna.

Skicka provet till:

Geologiska forskningscentralen
Folkprovsbyrån
Tillstånd 5003687
00003 Svartsförsändelse

Följebrev för stenprover

Fyll i följebrevet noggrant och bifoga det till ditt stenprov.

Hittarens namn: _____

Näradress: _____

Postnummer- och anstalt: _____

Fyndkommun: _____ Lös sten / berg _____

Mer exakt fyndplats: _____

